

ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS TARYBA

Biudžetinė įstaiga, J. Tumo-Vaižganto g. 4-1, LT-01108 Vilnius, tel. (8 5) 210 7161, faks. (8 5) 210 7160, el. p. info@ekgt.lt,
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188756614

Lietuvos Respublikos Vyriausybei,

2021-06-03 Nr. S-81

Lietuvos Respublikos Seimo:
Aplinkos apsaugos komitetui,
Biudžeto ir finansų komitetui,
Ekonomikos komitetui,
Kaimo reikalų komitetui,
Kultūros komitetui

DĖL TRADICINĖS ŽVEJYBOS APSAUGOS TOBULINANT PROJEKTĄ NR. XIVP-343(2)

Etninės kultūros globos tarybos (toliau – Taryba) ekspertai aptarė Lietuvos Respublikos žuvininkystės įstatymo Nr. VIII-1756 2, 5, 6, 8, 14, 14-1, 14-3, 15, 16, 17-3, 20, 22, 27, 31 straipsnių pakeitimo ir 14-4 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektą Nr. XIVP-343(2) (toliau – Įstatymo projektas), atsižvelgdami į jo galimą poveikį tradicinės žvejybos tęstinumui.

Atkreipiame dėmesį, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 155 patvirtinto Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano (toliau – LRV planas) 6.4.18 punkte nurodoma verslinės žvejybos vidaus vandenyse ir Baltijos jūros priekrantėje sustabdymo ar reikšmingo apribojimo alternatyva – perorientavimas į *tradicinę mažos apimties žvejybą*. Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. birželio 4 d. nutarimu Nr. XIII-3021 patvirtinto strateginio dokumento „Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano valstybės teritorijos erdvinio vystymo kryptys ir teritorijos naudojimo funkciniai prioritetai“ (toliau – Bendrasis planas) 204 straipsnis „Bioprodukcinio ūkio plėtra ir naudojimas“ pabrėžia, kad naudojant biologinius išteklius visoje Lietuvos akvatorijoje „svarbiausias tikslas – išsaugoti *žvejybą kaip tradicinį verslą*, užtikrinant būtiną infrastruktūrą verslinei bei sudarant palankias sąlygas rekreacinei žvejybai“.

LRV plane minimą *tradicinę mažos apimties žvejybą* ir Bendrajame plane minimą *žvejybą kaip tradicinį verslą* gina ir kiti teisės aktai. Vadovaujantis Lietuvos ratifikuota UNESCO Nematerialaus kultūros paveldo apsaugos konvencija, sudaromas Lietuvos nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvadas (toliau – NKP sąvadas), į kurį jau yra įtrauktos šios tradicinės žvejybos rūšys: *Poledinė bumbinamoji stintų žvejyba; Poledinė stintelių žvejyba sukant bobas Lūšių ežere; Senovinis stintelių ir seliavų gaudymas žiemą sukant bobas Mindūnų kaime ant Baltųjų Lakajų ežero*. Pastaruoju metu rengiamos paraiškos ir dėl kitų tradicinės žvejybos rūšių įtraukimo į NKP

sąvada. Įvairesnių rūšių žuvų (ne tik stintų ir seliavų) tradicinė žvejyba dar yra sertifikuojama remiantis Lietuvos Respublikos tautinio paveldo produktų įstatymu (toliau – TPPĮ), pagal kurį *tradicinė žvejyba* priskiriama tradicinių paslaugų kategorijai. Remiantis TPPĮ, yra parengta Tradicinių amatų klasifikacija, patvirtinta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008 m. rugsėjo 1 d. įsakymu Nr. 3D-481 (Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2019 m. kovo 13 d. įsakymo Nr. 3D-144 redakcija): šioje klasifikacijoje *tradicinei žvejybai* priskiriamos net 43 pozicijos – apimant gėlavandenių žuvų (27 rūšių), akvakultūros žuvų (2 rūšių), gėlavandenių jūrinių žuvų (7 rūšių), jūrinių žuvų (6 rūšių) žvejojimą ir gėlavandenių vėžių vėžiavimą; dar viena pozicija skirta sertifikuotai *tradicinei žvejybai traukiamuoju tinklu*.

Tradicinės žvejybos išsaugojimas yra itin aktualus Mažosios Lietuvos etnografiniam regionui ir ypač Kuršių nerijai, nes būtent žvejyba, kaip pagrindinis vietos žmonių pragyvenimo šaltinis, sudarė sąlygas ir kitiems pamaro kultūros veiksniams, be kurių neįsivaizduotume šio regiono: laivų konstrukcijos, žvejojimo būdai, kulinarinis paveldas, prekybos tradicija, žvejų gyvenviečių ir sodybų architektūrinės ypatybės, mitologija, papročiai, tautosaka. Visi Kuršių nerijos ir Kuršių marių kaimai susikūrė būtent kaip žvejų kaimai. Šios tradicijos tęsiamos iki šiol, vietos žmonėms šeimomis ir bendruomenėmis užsiimant mažos apimties tradicinės žvejybos verslu. Kuršių nerijos žvejai moka patys megzti tinklus ir juos taisyti, naudoja iš ankstesnių kartų paveldėtą žvejų žodyną, sąvokas ir įrankių tipus, plėtoja nuo Lietuvos Nepriklausomybės atgavimo pradžios vėl atgaivintą tradiciją mažose rūkyklose malkomis rūkyti žuvį, kuri tiekama vietos kavinėms. Šios veiklos svarbios ne tik siekiant išsaugoti vietos kulinarinio paveldo tradicijas, bet ir plėtojant kultūrinį turizmą. Pastaruoju metu tarp žvejų labai išaugo domėjimasis tradicijomis ir jų išsaugojimu, todėl yra išties palankios sąlygos suaktyvinti *tradicinę mažos apimties žvejybą*, kaip numatyta LRV plane.

Rengiant Įstatymo projektą būtina atsižvelgti į minėtas teises nuostatas dėl tradicinės žvejybos kaip kultūros paveldo reikšmės, taip pat į šių tradicijų svarbą siekiant išsaugoti *vietos identitetą* ir *regioninį identitetą* (šie identitetai pabrėžtinai išskirti Bendrojo plano Ketvirtojo skirsnio „Atsakingai naudojama jūra ir pakrantė“ 207 ir 208 straipsniuose). Tuo remiantis teikiame šiuos siūlymus dėl Įstatymo projekto tobulinimo:

1. Siūlome papildyti Įstatymo projekto 1 straipsnį „2 straipsnio pakeitimas“ nauja dalimi, papildant Lietuvos Respublikos žuvininkystės įstatymo 2 straipsnį nauja sąvoka *tradicinė žvejyba*, ją apibrėžiant taip: „**Tradicinė žvejyba – individuali ar kolektyvinė mažos apimties nepramoninė žuvisms gaudyti ir realizuoti skirta veikla, grindžiama iš kartos į kartą konkrečioje vietovėje perduodamomis žiniomis, patirtimi, specialiais įgūdžiais ir tradiciniais įrankiais, siekiant išsaugoti bei praktikuoti vietos ar regiono gyventojų tapatybei svarbius žvejybos būdus, kurie teisės aktų nustatyta tvarka yra sertifikuoti kaip tautinis paveldas ir (arba) įtraukti į Nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvada.**“

2. Iš esmės pritariame Vyriausybės išvadoje dėl Įstatymo projekto pateiktam siūlymui Įstatymo projekto 1 straipsniu keičiamą Žuvininkystės įstatymo 2 straipsnį papildyti 4^l dalimi „Amatinė žvejyba“, tačiau siūlomas sąvokos *amatinė žvejyba* apibrėžimas nenurodo tiesioginių sąsajų su *tradicine mažos apimties žvejyba* ar *žvejyba kaip tradiciniu verslu*, kadangi amatai gali būti ne tik tradiciniai. Tradicinė žvejyba galėtų būti tik kaip viena iš amatinės žvejybos rūšių, kadangi pastaroji sąvoka yra platesnės aprėpties. Kita vertus, siūlomas sąvokos *amatinė žvejyba* apibrėžimas apsiriboja vien atskirų rūšių žuvų (stintų, seliavų, nėgių) žvejyba arba įvairių rūšių žuvų žvejyba tik tam tikrais konkrečiais įvardytais tinklais ar kitais įrankiais, kai tradicinė žvejyba

gali būti kur kas įvairesnė (nereikėtų apsiriboti iki šiol jau sertifikuotais ar pripažintais nematerialiuoju kultūros paveldu žvejybos būdais, kadangi rengiamos naujos paraiškos, dar mažai žinomi tradicinės žvejybos būdai atskleidžiami atliekant tyrimus ir pan.). Siūlome tobulinti sąvokos *amatinė žvejyba* apibrėžimą pateikiant bendresnį jos ypatybių aprašą, nurodant, kad viena iš amatinės žvejybos rūšių yra tradicinė žvejyba, o konkrečius amatinei žvejybai priskirtinus žvejybos būdus bei atitinkamus apribojimus nustatyti ne įstatymu, bet poįstatyminiais teisės aktais – tai leistų operatyviau atsižvelgti į naujausius tyrimus ir situacijos kaitos tendencijas.

3. Abejojame Įstatymo projekto 1 straipsniu keičiamo Žuvininkystės įstatymo 2 straipsnio 23 dalies pateikta redakcija, keičiant sąvoką *specializuotoji verslinė žvejyba* į sąvoką *specializuotoji stintų žvejyba Kuršių mariose*, kadangi toks susiaurinimas apsiribojant vien stintų žvejyba Kuršių mariose prasilenkia su tradicinės ir kitos amatinės žvejybos, kuri priskirtina specializuotai verslinei žvejybai, įvairove. Siūlome Įstatymo projekto 1 straipsniu keičiamo Žuvininkystės įstatymo 2 straipsnio 23 dalį išdėstyti taip: „23. **Specializuotoji verslinė žvejyba** – verslinė **tradicinė ar kita amatinė** žvejyba, kai ~~vienos rūšies~~ **šalutinis** žuvų laimikis sudaro **ne daugiau kaip 50 10** procentų bendro laimikio svorio ir ~~(arba)~~ kurioje naudojami verslinės žvejybos įrankiai tam tikrų rūšių žuvims gaudyti.”.

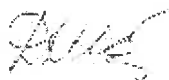
4. Pritariame nuomonei, kad žuvų išteklių moksliniai tyrimai yra itin svarbūs, tačiau tradicinės žvejybos atžvilgiu ne mažiau svarbu atlikti šio tradicinio amato tyrimus, apimant juo užsiimančių asmenų, šeimų ir bendruomenių veiklas, amato raidą ir perspektyvas, sąsajas su kitais verslais ir kitus aspektus. Todėl siūlome Įstatymo projekto 3 straipsnio „6 straipsnio pakeitimas“ 1 dalį išdėstyti taip: „Žvejybos reglamentavimo priemonės nustatomos įvertinant žvejybos reglamentavimo priemonių taikymą aplinkosauginiu, socialiniu ir ekonominiu, **istoriškumo ir tradicinės žvejybos išsaugojimo** aspektais, **atsižvelgiant į žuvininkystės remiantis žuvų išteklių ir tradicinės žvejybos būklės** tyrimų ~~duomenis~~ **duomenimis**, siekiant palaikyti optimalų jūrų ir vidaus vandenų telkinių produktyvumą ir vengti neigiamų vandens ekosistemų pakitimų.“

5. Siūlome Įstatymo projekto 5 straipsniu keičiamo Žuvininkystės įstatymo 14 straipsnio 1 dalį išdėstyti taip: „1. Vidaus vandenyse aplinkos ministro nustatyta tvarka leidžiama specializuotoji stintų, upinių nėgių **ir kita tradicinė** žvejyba, žvejyba polderiuose ir privačiuose vidaus vandenų telkiniuose.“

6. Atsižvelgdami į LRV plano 6.4.18 punktą, siūlome papildyti Įstatymo projekto 6 straipsnį „14¹ straipsnio pakeitimas“ 4 dalį nurodant papildomą punktą, apibrėžiant jį taip: „**balai didinami po 50 procentų užsiimantiems mažos apimties tradicine žvejyba**“.

Prašome tobulinant Lietuvos Respublikos žuvininkystės įstatymo Nr. VIII-1756 2, 5, 6, 8, 14, 14-1, 14-3, 15, 16, 17-3, 20, 22, 27, 31 straipsnių pakeitimo ir 14-4 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektą Nr. XIVP-343(2) atsižvelgti į mūsų siūlymus, skirtus tradicinės žvejybos išsaugojimui ir plėtrai.

Tarybos pirmininkė

Dalia Urbanavičienė